

4. «Рівність перед законом та недискримінація» складається з:

- рівності перед законом;
- рівності перед судом;
- відсутності дискримінації.

5. «Забезпечення правосуддя» складається з:

- забезпечення доступу до правосуддя;
- безсторонність суду;
- незалежність суду;
- дієвість судових рішень.

Таким чином, слід констатувати, що як правова концепція «Верховенство права» має високий ступінь теоретичної розробленості та обсяг достатній для виконання функції правового ідеала. Також слід визнати, що виконання правил «Верховенства права» при криміналізаційній діяльності є необхідною умовою вироблення кримінально-правових норм властивих правовому та демократичному суспільству.

1. European Commission for Democracy through Law (Venice Commission). Checklist of questions to assess compliance with the rule of law. Adopted at the 106th plenary session of the Venice Commission (Venice, 2016, March 11-12). (in Ukrainian).

Олег Левін

кандидат історичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

РОЗВИТОК ПРАВА КИЇВСЬКОЇ РУСИ ЗА ЧАСИ ПРАВЛІННЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

В історії українського народу є такі сторінки, що є прикладом для сьогодення, для його правової культури. Однією з подій минулого була поява першого правового кодексу Київської Русі – Правди Руської. В ней закріплювалися: права власності правлячого класу, посилювалася охорона недоторканності людини, встановлювалися норми кримінального та цивільного права, з покарань виключалося смертна кара. «Руська Правда» стала першим письмовим збірником законів Давньоруської держави, важливою складовою її правової культури.

Процес формування української державності пов'язаний з розвитком правової думки, тому розуміння сутності держави та специфіки всіх складних державотворчих процесів, що характеризують суспільний розвиток, потребує дослідження правових ідей та документів, які їх відображають. [1;2;3].

Особливо це стосується епохи Ярослава Мудрого (978-1054 рр.) тому, що за часи його правління країна розквітла і стала могутньою державою

середньовіччя.

Територія становила 1,1 млн.кв.км., населення – 4,5 млн.осіб. Крім розширення меж держави, займався він і внутрішніми справами, особливо розвитком її законів життя. Правовий зміст першої частини «Руської Правди», відомий нам, як «Правда Ярослава» (1015-1016 рр.), був орієнтований на захист людського життя, честі, гідності, милосердя.

Смертна кара не діяла, замінювалась на вигнання з рідної землі. В цьому правовому документі («Правда Ярослава») встановлювалися нові норми: статті про вбивство (1,2), про поранення і образу (3-7), про порушення прав власності (13-15). В них ми бачимо перші джерела норм українського права, які стали підґрунтям до створення Литовських статутів.

«Руська Правда» поділяла судочинство на світське та церковне. На церковне судочинство вплинуло розвиток християнства та релігійна реформа Ярослава Мудрого 1051 року. Кодекс законів «Руська Правда» був спрямован на боротьбу з язичництвом та пропагандою християнства. Варто відмітити, що були встановлені заборони на шлюби між родичами, двоєженства, самовільного розірвання шлюбу, примусу до укладання шлюбу тощо.

Кодекс вперше в історії нашої країни захищав права жінок. Якщо вбивали жінку, -аналогічне покарання було таке, якщо б вбили чоловіка. Дружина зберігала по закону майно родини після смерті чоловіка. Стаття 2 «Уставу Ярослава» передбачала вже норми покарання за викрадення нареченої з метою нецерковного одруження з нею. « Аже кто умчить девку або насилить, аже боярська дги за сором єї 5 гривен золота, а єпископу 5 гривен золота... а князь казнить їх» [4].

На той час такі норми були дуже прогресивними і спирались на наші національні традиції. На цих прикладах ми бачимо, як складалась ціла система правових норм, які регламентували конкретні сфери суспільно-економічних відносин.

Подальший розвиток права Київської Русі проходив вже за часи правління Володимира Мономаха, але основа цієї роботи була проведена за часи правління Ярослава Мудрого.

1. Кормич А.І. Історія вчень про державу і право/ А.І. Кормич.- К.: Алерта, 2012.- с. 247-254.

2. Скакун О.Ф. Прогресивна політико-правова думка на Україні: IX

3. Тисяча років української суспільно-політичної думки. У 9-ти томах.-К., : Дніпро, 2001. – Т.1.

4. «Правда Руська» Ярослава Мудрого: початок вітчизняного законодавства: навч. посібник/ уклад.: Г.Г. Демиденко, В.М. Єрмолаєв; вступ. сл. В.Я. Тація.- Харків; Право, 2017.- 392 с.